

Ur.broj: 358/16

Split, 02.12.2016.

**Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom
Radnička cesta 80
10000 Zagreb**

**Ponovna javna rasprava o Strateškoj studiji i Nacrtu prijedloga Plana gospodarenja
otpadom Republike Hrvatske 2016.-2022.**

PREDMET: Prijedlozi, mišljenja i primjedbe Udruge Sunce na nacrt Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2016.-2022. i Stratešku procjenu utjecaja na okoliš istog Plana

Str. 10.

Iako se organizirano odvojeno prikupljanje provodi u oko 400 općina i gradova potrebno je Planu naglasiti kako su rezultati prikupljanja porazni u velikom broju gradova i općina. Tako pretpostavljamo da su gradovi Split i Zagreb ubrajani u ovih 400 gradova i općina, međutim rezultati su poražavajući. Uzrok ovome u Splitu su vrlo loši sustavi prikupljanja otpada, nedovoljan broj spremnika, nedovoljan broj reciklažnih dvorišta te osobito nedostatak motiviranosti ključnih aktera u gospodarenju otpadom za uspostavu odgovarajućeg sustava odvojenog prikupljanja otpada. Bilo kakva edukacija i informiranje građana prestaju biti svrsishodni u trenutku kada ne postoje uvjeti za primjenu onog naučenog.

Str 24.

S obzirom na važnost rečenice:

Koncept sustava CGO-a uključujući i tehnologiju mehaničko-biološke obrade (u daljnjem tekstu: MBO) pridonosi postizanju ciljeva u vezi s odlaganjem otpada, postojeći koncept sustava CGO-a nije zadovoljavajući i dovoljan za postizanje ciljeva recikliranja komunalnog otpada.

Molimo njenu preformulaciju kako bi bila razumljiva.

Str.36.

Kao i komentar na stranici 10. Naime u tablici 9. U koloni koja opisuje status provedbe vezano uz pojedinu vrstu otpada ali i za postupke odvojeno prikupljanje otpada te smanjenje količine biorazgradivog otpada navedeno je kako je odvojeno prikupljanje otpada uspostavljeno u 400 općina/gradova. Ovaj podatak je potrebno nadopuniti s podacima koliko od tih općina postiže određen postotak odvojenog prikupljanja otpada. Npr u 100 općina udio odvojenih prikupljanja otpada je manji od 5 % u 50 između 5 i 10%, a kako bi ovaj podatak

prikazivao realno stanje na terenu. Također potrebno je revidirati nazive kolona jer odlaganje otpada nije vrsta otpada.

Str.43.

Podatke vezane uz morski otpad potrebno je nadopuniti sa informacijama vezanim uz plastiku kao najzastupljeniji otpad u moru. Naime, preko 85 % morskog otpada u Jadranskom moru čini plastika koja ima zbog svojeg često toksičnog sastava, te dugotrajnog procesa razgradnje nesagledive štetne posljedice na morski okoliš i morske organizme. Ovo su rezultati monitoringa provedenog u okviru projekta DeFishGear projekt: Sustav upravljanja morskim otpadom u Jadranskoj regiji (više o projektu na <http://sunce-st.org/defishgear-projekt-sustav-upravljanja-morskim-otpadom-u-jadranskoj-regiji/> te više o istraživanju na <http://sunce-st.org/jedemo-plastiku-koju-bacamo/>)

Str.48.

Potrebno je jasnije definirati nadležnost i ulogu jedinica lokalne samouprave s obzirom na dugogodišnje odbijanje preuzimanja zakonskih obveza vezanih uz odvojeno prikupljanje otpada. Stoga predlažemo sljedeću formulaciju: Jedinice lokalne samouprave nadležne su za osiguravanje javne usluge uspostave sustava i prikupljanja odvojeno prikupljenih različitih vrsta komunalnog otpada (papir, staklo, plastika, metal, tekstil) , sustava odvojenog prikupljanja biorazgradivog otpada te prikupljanje miješanog komunalnog otpada.

Str. 50.

U tablici 12. Pod mjerom Kućno kompostiranje navedeni su kao nosioci JLS/FZOEU. Ovdje ističemo kako je upravo civilni sektor nositelj brojnih projekata u okviru kojih su nabavljeni kućni komposterii kako za domaćinstva tako i za pojedine institucije poput škola i turističkih objekata. Stoga predlažemo kao nositelje ove mjere uvrstiti i civilni sektor.

Str.54.

Predviđen plan intervencije za Grad Split bi trebao kao nositelja imati i Ministarstvo zaštite okoliša i energetike. Naime, u okviru projekta „Zajedno za prirodu i okoliš“ Udruge Sunce, predstavnici komunalnog poduzeća Čistoća Split te predstavnici Grada Splita imali su se prilike upoznati s primjerima najboljih praksi vezanih uz odvojeno prikupljanje otpada organizirano po principu „od vrata do vrata“ kroz sudjelovanje na studijskom putovanju u talijanskoj regiji Veneto. U okviru putovanja koje se održalo u ožujku 2015. godine posjećeni su grad Treviso, općina Ponte nelle Alpi, nekoliko postrojenja za kompostiranje te centar za gospodarenje otpadom. Upravo je posjet mediteranskoj zemlji odabran kako bi se vidjelo kako je u državi sličnih kulturoloških obilježja i mentaliteta ljudi moguće postići iznimno uspješne rezultate odvojenog prikupljanja otpada u trenutku kada se uspostavi odgovarajući sustav. Unatoč studijskom putovanju situacija se u Splitu nije promijenila, te je nastavljeno s vrlo lošom provedbom mjera koje su predviđene relativno dobrim dokumentom Planom gospodarenja otpadom grada Splita za razdoblje 2008. do 2015.

Također unutar opisa mjere ističe se kako se mjere odnose na izgradnju postrojenja do izgradnje Centra za gospodarenje otpadom u Lećevici. Studija utjecaja na okoliš za CGO Lećevica izrađena je još 2006. godine. Neposredna i opetovana mjerenja pokazala su

da se planirani Centar za gospodarenje otpadom nalazi nad tokovima podzemnih voda koje se izravno izljevaju na izvorima Pantana, Jadra i Žrnovnice, a prihranjuju i Krku i Čikolu, tj. rijeke iz kojih se pitkom vodom napaja pola milijuna ljudi u srednjoj Dalmaciji. Na inzistiranje nevladinih udruga, napravljena su i dopunska istraživanja jer se sumnjalo na tu vodnu vezu, osobito onu između Lećevica i Jadra. Ta je veza neupitno potvrđena te se u studiji Hrvatskoga geološkog instituta od lipnja 2006. godine navodi:

“S obzirom na zabilježene koncentracije trasera, distribuciju i ukupno trajanje njegovog istjecanja, konstatirana podzemna vodna veza između područja planirane izgradnje centra i izvora Jadra može se smatrati pouzdano potvrđenom.”

Stoga je nužno ponovno provesti Studiju utjecaja na okoliš, za koju očekujemo kako će pokazati da izgradnja CGO na ovoj lokaciji nije ekološki prihvatljiva, u smislu zaštite podzemnih voda te područja ekološke mreže. Dodatan argument za ponovnu provedbu Studije je i ne provedba postupka utjecaja na Ekološku mrežu. Naime, kako je i istaknuto u Strateškoj procjeni utjecaja na okoliš PGO-a RH ovaj postupak nije proveden u okviru procjene utjecaja na okoliš za CGO Lećevica. Iako se Lećevica ne nalazi na području ekološke mreže, Studija utjecaja na okoliš treba obraditi i ovaj aspekt zbog mogućih utjecaja nastalih kao rezultat hidrološke povezanosti područja Lećevica s područjima koja su unutar ekološke mreže.

Str. 64.

Kao jedna od mjera za unaprjeđenje nadzora nad gospodarenjem otpadom predviđena je izobrazba svih sudionika uključenih u nadzor gospodarenja otpadom. Ova mjera uključuje edukaciju djelatnika službi za komunalno redarstvo JLS i inspektore zaštite okoliša. Ovim putem predlažemo da se u opis mjere uključi i edukacija djelatnika upravnih odjela nadležnih za komunalno redarstvo. Naime, službe odnosno odsjeci nisu u mogućnosti adekvatno provoditi zakon ukoliko nemaju potporu nadležnih unutar upravnih odjela. Edukacija bi se trebala provoditi i na razini upravnih odjela nadležnih za zaštitu okoliša pri lokalnoj ali i regionalnoj samoupravi.

Str. 69.

Kao jedan od specifičnih ciljeva u okviru Plana sprječavanje nastanka otpada izostavljeno je **sprječavanje nastanka plastike** što je apsolutno nedopustivo. Naime, plastika je nusprodukt nafte, neobnovljivog izvora energije te ima ogroman i štetan učinak na okoliš. Ovo je posebno vidljivo kod morskog otpada. Naime dosadašnja istraživanja pokazala su kako je upravo plastika najzastupljeniji otpad u moru, koji ima zbog svojeg često toksičnog sastava, te dugotrajnog procesa razgradnje nesagledive štetne posljedice na morski okoliš i morske organizme (<http://sunce-st.org/defishgear-projekt-sustav-upravljanja-morskim-otpadom-u-jadranskoj-regiji/>; <http://sunce-st.org/jedemo-plastiku-koju-bacamo/>).

Stoga je nužno unutar ovog poglavlja uvrstiti plan sprječavanja nastanka plastike. Također upravo se kroz pretjerano korištenje jednokratne plastike i plastične ambalaže reflektira današnje neodrživo potrošačko društvo. Sukladno tome potrebno je vezano uz ovaj dodatni specifični cilj razviti dodatne mjere (uz već postojeću mjeru uvođenja obvezne naknade za

lagane plastične vještice), od kojih je najznačajnija promocija korištenja višekratnih proizvoda te izbjegavanje korištenja jednokratnih plastičnih proizvoda.

Str. 74.

Kao aktivnost za provedbu nacionalne kampanje na temu sprječavanja nastanka otpada predviđa se angažman stručnjaka pri JLS i komunalnim tvrtkama. Ovdje je potrebno napomenuti da se radi o vanjskim stručnjacima, ukoliko takve stručnjake JLS/komunalna tvrtka nema među vlastitim zaposlenicima, a što je vidljivo iz prethodnih rezultata u održivom gospodarenju otpadom određene JLS i/ili komunalne tvrtke.

Str 80.

Mjera 8. Promicanje kućnog kompostiranja

Osim kompostiranja u domovima izuzetno je bitno unutar ove mjere u Plan uvrstiti poticanje kompostiranja na razini odgojno-obrazovnih institucija, a sa ciljem edukacije budućih naraštaja. Naime, odgojno-obrazovne institucije trebaju služiti kao primjer odgovornog odnosa prema otpadu, a što trenutno u velikom broju ovih institucija nije slučaj. Također odgojno-obrazovne institucije nositelji su provedbe „Akcijskog plana obrazovanja za održivi razvitak“, a koji je izrađen slijedom obveze koje proizlazi iz UNECE Strategije obrazovanja za održivi razvoj. U navedenom dokumentu, između ostalog prepoznata je važnost edukacije djece i mladih u području okoliša i prirodnih resursa. Primjenom principa u gospodarenju otpadom direktno u vrtićima i školama odgajamo buduće naraštaje koji će biti svjesni važnosti odgovornog odnosa prema otpadu, uključujući i odgovoran odnos prema biootpadu. Također, osim edukacije i informiranja škola nužno je poticati na primjenu principa odgovornog gospodarenja otpadom u praksi. Naime, dosadašnja iskustva pokazala su kako je edukacija bez odgovarajućeg sustava neučinkovita te može biti čak i kontraproduktivna tamo gdje ne postoje mogućnosti za prakticiranje naučenog, poput prakticiranja mjera sprječavanja nastanka otpada i odvojenog prikupljanja. Odgojno-obrazovne institucije, osobito one financirane iz javnih sredstava upravo svojim primjerom trebaju sudjelovati u odgoju i obrazovanju budućih naraštaja te je stoga potrebno sukladno predloženom nadopuniti Plan.

Također mjeru je potrebno nadopuniti s podmjerom financijskog podupiranja kompostiranja, a koje trebaju provoditi JLS kroz snižavanje cijene odvoza i zbrinjavanja otpada za 30% za ona domaćinstva koja kompostiraju vlastiti biootpad.

Str.76.

Na stranici je istaknuto kako će *gradovi i općine organizirati posebne akcije skupljanja isluženih proizvoda...* Dosadašnja iskustva barem na područja Splita i okolice pokazala su nedostatak važnosti primjene principa smanji/izbjegavaj stvaranje otpada od strane JLS-a. Primjerice rezultati istraživanja Udruge Sunce pokazali su kako se u splitskim vrtićima (a slična je situacija u ostalim gradovima RH) za svakodnevno ispijanje vode i drugih napitaka koriste jednokratne plastične čaše. Tako splitski vrtići dnevno proizvedu 6-8 tisuća plastičnih

čaja, istovremeno odgajajući nove generacije neodgovornih potrošača. Upućena je molba Gradu Splitu da se izda preporuka gradskim vrtićima za prestanak ove negativne prakse međutim unatoč pretrpanom splitskom odlagalištu Karepovac, Grad Split nije našao svrsishodnim na ovaj način poticati primjenu principa izbjegavaj stvaranje otpada.

Stoga predlažemo uvrštavanje i organizacija civilnoga društva kao aktera u organizaciji ovakvih događanja, a koji su to i dosad bili.

Str. 78.

Predviđena financijska sredstva nisu raspoređena na način da omogućavaju uspješno provedbu ciljeva i mjera zacrtanih planom te potiču izbjegavanje i odvojeno prikupljanje otpada.

Sredstva namijenjena centrima za ponovnu uporabu su značajno smanjena u odnosu na Plan gospodarenja otpadom RH koji je u lipnju 2016. godine bio na javnoj raspravi. Također sredstvima namijenjenim za nabavku opreme i vozila za odvojeno prikupljanje ne može se uspostaviti odgovarajući sustavi odvojenog prikupljanja. S druge strane ulažu se značajna sredstva u reciklažna dvorišta koja se dosad nisu pokazala uspješnima u postizanju većih količina odvojenog prikupljanja. Tako primjerice splitsko reciklažno dvorište na Karepovcu ne postiže rezultate u odvojenom prikupljanju otpada, iako su njega uložena značajna sredstva. Dijelom je ovo rezultati loše lokacije i radnog vremena ne prilagođenog zaposlenim građanima.

Planirana sredstva za nabavku opreme za odvojeno prikupljanje biootpada, vozila te izgradnju kompostana ne zadovoljavaju potrebe RH.

Slična je situacija i sa nabavkom spremnika za odvojeno prikupljanje tekstila s kojima je moguće kupiti oko 140 kontejnera, dok je cilj smanjiti udio tekstila u miješanom komunalnom otpadu sa 2,9% na 2%.

Financijska sredstva predviđena za provedbu Plana sprječavanja nastanka otpada daleko su podcijenjena ukoliko se želi postići uspješna provedba plana.

Također smanjena su sredstva za rješavanje problema morskog otpada, a koji je iz godine u godinu sve veći (<http://sunce-st.org/defishgear-projekt-sustav-upravljanja-morskim-otpadom-u-jadranskoj-regiji/>; <http://sunce-st.org/jedemo-plastiku-koju-bacamo/>).

S obzirom na sve navedeno ovim putem zahtijevamo da se financijski plan izmjeni, te se predvide sredstva kako je to bilo predviđeno Planom koji je bio na javnoj raspravi u lipnju 2016. godine.

Stratešku procjenu utjecaja na okoliš Plana gospodarenja otpadom RH 2016.-2012.

S obzirom da se planiranom izgradnjom centra za mehaničko biološku obradu otpada predviđa i proizvodnja goriva iz otpada, a već se u postojećim cementarama opasni otpad

suspalljuje nužno je da se razradi utjecaj ovog suspalljivanja na zdravlje ljudi. Korištenje goriva iz otpada dovodi do povećanja teških metala, osobito žive, dioksina i furana odnosno onečišćenja koja su iznimno toksična, postojana i sklona biološkoj akumulaciji te kao takva predstavljaju prijetnju ekosustavima i pojedinim vrstama. Republika Hrvatska je ratificirala najznačajniji međunarodni instrument zaštite i očuvanja Sredozemnog mora, Konvenciju o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja (Barcelonska konvencija, NN – međunarodni ugovori br. 17/98), a koja sve države potpisnice obvezuje da maksimalno eliminiraju zagađenja Sredozemnog mora. Barcelonska konvencija predviđa da će ugovorne stranke poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi spriječile, smanjile i suzbile onečišćavanje područja Sredozemnog mora iz izvora i djelatnosti na kopnu. Ugovorne stranke obvezuju se da pojedinačno ili putem bilateralne ili multilateralne suradnje poduzimaju potrebne mjere za uklanjanje onečišćenja koja potječu iz izvora na kopnu i da postepeno ukidaju unos tvari koje su toksične, postojane i sklone biološkoj akumulaciji za područje Sredozemnog mora. S druge strane ovim Planom koji bi trebao slijediti viziju resursno učinkovite Europe, predviđa se spaljivanje otpada, kao pretposljednji korak u gospodarenju otpadom u cementarama koje se nalaze na samoj obali Jadranskog mora.

Str.128.

Sve planirane pretovarne stranice na otocima trebaju imati kompostane odnosno izgradnju kompostana nužno je predvidjeti na svim otocima budući je organizacija odvojenog prikupljanja biootpada te njegovo kompostiranje znatno jeftinija od prijevoza biootpada na kopno, te pridonosi stvaranju humusa koji je nužan za otočku poljoprivredu. Također stvaraju se radna mjesta što može doprinijeti zadržavanju otočkog stanovništva.

Str.272.

Unutar tablice Ključna okolišna pitanja na stranici 272. nije procijenjen pozitivan utjecaj kompostiranja biootpada. Kompostiranje je ekološki najprihvatljivije postupanje s biootpadom kojim se oponaša prirodni ciklus, stvaran vrijedan humus te smanjuje onečišćenje te emisije stakleničkih plinova.

Gabrijela Medunić-Orlić,

izvršna direktorica